

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 30 kwietnia 2021 r.

Sąd Okręgowy Warszawa - Praga w Warszawie VII Wydział Pracy
i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: sędzia Małgorzata Jarząbek

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w dniu 30 kwietnia 2021 r.

w Warszawie

sprawy M. B.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W.

o prawo do rekompensaty

na skutek odwołania M. B.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W.

z dnia 29 maja 2019r. znak: (...)

oddala odwołanie.

Sygn. akt VII U 3744/19

UZASADNIENIE

W dniu 25 czerwca 2019 r. **M. B.**, złożył za pośrednictwem Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. odwołanie od decyzji z dnia 29 maja 2019r., znak: (...), odmawiającej przyznania prawa do rekompensaty z tytułu zatrudnienia w warunkach szczególnych.

W uzasadnieniu odwołania, ubezpieczony wskazał, że organ rentowy odmówił mu prawa do rekompensaty ze względu na to, że nie został udowodniony 15-letni okres pracy w szczególnych warunkach, wykonywanej stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, wobec nieuwzględnienia okresów zatrudnienia od dnia 17 września 1975 r. do dnia 16 września 1981r. w (...) Spółdzielni (...) na stanowisku kierowcy samochodu ciężarowego o dopuszczalnej masie całkowitej powyżej 3,5 tony, a także od dnia 2 lipca 1990 r. do dnia 31 marca 2002 r. w (...) S.A. w W. na analogicznym stanowisku pracy. Zakład Ubezpieczeń Społecznych w treści decyzji powołał się na błędnie wystawione świadectwo pracy w warunkach szczególnych z dnia 16 lipca 2007 r. sporządzone przez (...) S.A. w W., w którym pracodawca nie określił punktu, w którym wskazane zostało stanowisko pracy zgodnie z zarządzeniem z dnia 31 marca 1988 r. Ministerstwa Rolnictwa, Leśnictwa i Gospodarki Żywnościowej. Z kolei odnosząc się do okresu zatrudnienia od dnia 17 września 1975 r. do dnia 16 września 1981 r. organ rentowy wskazał, że załączone oświadczenie oraz zeznania świadków na okoliczność wykonywania przez odwołującego pracy na stanowisku pracy kierowcy samochodu ciężarowego, nie stanowią środków dowodowych wskazanych w rozporządzeniu Rady Ministrów z 7 lutego 1983 r. Zdaniem odwołującego dowody te zostały przez Zakład w sposób nieuzasadniony pominięte, podczas gdy jednoznacznie stanowią one o charakterze wykonywanej przez niego pracy w ww. okresie. Ponadto okoliczności, od których uzależnione jest prawo do emerytury mogą być wykazywane wszelkimi środkami dowodowymi przewidzianymi w kodeksie postępowania cywilnego, w tym także zeznaniami świadków. Odwołujący dodał również, że nie jest w stanie

przedstawić dokumentacji osobowej na okoliczność zatrudnienia w okresie od 2 lipca 1990 r. do 31 marca 2002 r. bo (...) S.A. w W. już nie istnieje, wobec czego nie ma możliwości jej przedłożenia, a nadto nie może zwrócić się do byłego pracodawcy o sprostowanie świadectwa pracy z dnia 16 lipca 2007r. W konkluzji odwołania, ubezpieczony wskazał, że udowodnił 15-letni okres pracy w warunkach szczególnych, dlatego brak jest podstaw do odmowy przyznania na jego rzecz wnioskowanej rekompensaty. W związku z powyższym, zwrócił się o zmianę zaskarżonej decyzji i przyznanie na jego rzecz prawa do wnioskowanego świadczenia (odwołanie z dnia 25 czerwca 2019 r. k. 4, pismo procesowe z dnia 1 października 2019 r. k.27, oświadczenie z dnia 21 listopada 2019 r. k. 39 a.s.).

W odpowiedzi na odwołanie z 11 lipca 2019 r. **Zakład Ubezpieczeń Społecznych (...)Oddział w W.** wniósł o oddalenie odwołania M. B. na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c.

Uzasadniając swe stanowisko organ rentowy wskazał, że zgodnie z art. 21 ust. 1 i art. 2 pkt 5 ustawy o emeryturach pomostowych (Dz. U. z 2018 r. poz. 1924), rekompensata stanowi odszkodowanie za utratę możliwości nabycia prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w warunkach szczególnych lub o szczególnym charakterze dla osób, które nie nabeą prawa do emerytury pomostowej, rekompensata przysługuje ubezpieczonemu jeżeli ma okres pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu przepisów ustawy emerytalnej w wymiarze co najmniej 15 lat. Z kolei w myśl § 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, okresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń są okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku. W ocenie organu rentowego ubezpieczony M. B. nie przedłożył dokumentów potwierdzających wykonywanie pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. Organ rentowy nie uwzględnił do stażu pracy w warunkach szczególnych okresu zatrudnienia w (...) S.A. w W. od dnia 2 lipca 1990 r. do dnia 31 marca 2002 r., ponieważ pracodawca w świadectwie wykonywania pracy w szczególnych warunkach z dnia 16 lipca 2007 r. nie wskazał punktu, w którym zostało określone stanowisko pracy zgodnie z powołanym zarządzeniem nr 16 Ministra Rolnictwa, Leśnictwa i Gospodarki Żywnościowej z dnia 31 marca 1988 r. Nie został także uwzględniony okres zatrudnienia w (...) Spółdzielni (...) od dnia 17 września 1975 r. do dnia 16 września 1981 r., ponieważ odwołujący nie załączył świadectwa wykonywania pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, sporządzonego zgodnie z przepisami powołanego wcześniej rozporządzenia z 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. Organ rentowy nadmienił również, że załączone oświadczenie i zeznania świadków nie stanowią środków dowodowych w sprawie o rekompensatę. Jak wynika natomiast z treści art. 116 ust. 5 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS, do wniosku w sprawie przyznania świadczeń powinny być dołączone dowody uzasadniające prawo do świadczeń i ich wysokości, określone w drodze rozporządzenia przez ministra właściwego ds. zabezpieczenia społecznego. Wobec tego odwołanie powinno podlegać oddaleniu (odpowiedź na odwołanie z dnia 11 lipca 2019 r. k. 5 a.s.).

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

M. B., urodzony w dniu (...), jest z zawodu frezerem. W okresie od dnia 1 września 1968 r. do dnia 31 sierpnia 1975 r. był zatrudniony w Wytwórni (...) w W., początkowo na stanowisku ucznia praktycznej nauki zawodu, a ostatnio na stanowisku frezera za wynagrodzeniem w wysokości 12,50 zł za godzinę pracy plus premia regulaminowa (kwestionariusz dotyczący okresów składkowych i nieskładkowych, świadectwo pracy z dnia 30 sierpnia 1975 r. – nienumerowane karty tomu I a.r.).

W dniu 17 września 1975 r. ubezpieczony podjął pracę w (...) Oddziale w N. na stanowisku kierowcy. W momencie zatrudnienia w tym zakładzie, ubezpieczony nie posiadał uprawnień do prowadzenia pojazdów samochodowych o dopuszczalnym ciężarze całkowitym powyżej 3,5 tony. Legitymował się wyłącznie prawem jazdy kategorii A i B. W okresie od dnia 17 września 1975 r. do dnia 1 marca 1978 r. ubezpieczony kierował pojazdem marki Ż., którym w okresie letnim woził owoce, a w okresie zimowym jeździł do takich zakładów jak (...), czy też (...). Ponadto zajmował się przyjmowaniem, a także odbiorem dostaw na terenie całej W.. Następnie w dniu 19 lutego 1977 r. nabył uprawnienia do prowadzenia pojazdów ciężarowych kategorii A,B,C i E, a od dnia 1 marca 1978 r. został mu przyznany dodatek

w wysokości 2,5 zł za rodzaj prowadzonego pojazdu. Od tego czasu ubezpieczony jeździł samochodem ciężarowym marki J. o ładowności powyżej 18 ton z wywrotką. W okresie letnim, kierując tym pojazdem, przewoził piasek, a także owoce i warzywa na trasie W.-D. przez T. i L.. Dostawy zabierał natomiast z Z. i przewozy te miały miejsce w okresie od czerwca do września każdego roku. Warzywa i owoce były przewożone przeważnie z punktu skupu do przetwórnicy i winiarni. W pozostałych miesiącach woził piasek, węgiel oraz wapno i cegły, które rozładowywał. Ponadto w okresie zimowym woził również mrożonki oraz jabłka do przetwórnicy, które następnie były składowane w magazynie. Przewoził także płyty betonowe oraz worki z ziemniakami. W okresie od dnia 1 marca 1978 r., aż do rozwiązania stosunku pracy, tj. do dnia 16 września 1981 r. ubezpieczony zajmował się wyłącznie kierowaniem pojazdem ciężarowym marki J. i nie obsługiwał pojazdów dostawczych. Obowiązki te wykonywał stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, tj. przez 8 godzin dziennie. W dniu 16 września 1981 r. powyższy stosunek pracy został rozwiązany na mocy porozumienia stron. W dniu 18 sierpnia 1981 r., zakład pracy wystawił ubezpieczonemu świadectwo pracy, w którym potwierdził, że M. B. w okresie od 17 września 1975 r. do 16 września 1981 r. był zatrudniony w (...) Oddziale w N. na stanowisku kierowcy samochodowego, za wynagrodzeniem w wysokości 20,00 zł za godzinę pracy plus dodatek za wysługę lat oraz premia uznaniowa w wysokości 5% wynagrodzenia zasadniczego. Dokument ten nie został opatrzony stosowną adnotacją o wykonywaniu pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (świadectwo pracy z dnia 18 sierpnia 1981 r. k. 11, zeznania świadka E. S. k. 51v-52, zeznania świadka J. C. k. 52v- 53, zeznania odwołującego k. 53-53v, dokumentacja osobowa k. 57 a.s.).

W okresie od dnia 3 września 1981 r. do dnia 30 czerwca 1990 r. M. B. był członkiem Zrzeszenia (...) W. Biura Terenowego w N. z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej na własny rachunek w zakresie przewozu osób samochodem osobowym, jako kierowca taksówki. Działalność ta była wykonywana na podstawie zezwolenia nr 8850 z dnia 2 września 1981 r. wydanego przez Urząd Miejski Wydział Komunikacji w N.. Członkostwo wygasło w dniu 30 czerwca 1990 r. na skutek dobrowolnej rezygnacji z dalszego świadczenia usług przewozowych (zaświadczenie z dnia 30 czerwca 1990 r. – nienumerowana karta tomu I a.r.).

W okresie od dnia 1 lipca 1990 r. do dnia 31 marca 2007 r. ubezpieczony świadczył pracę na rzecz (...) S.A. z siedzibą w W., przy czym w okresie od dnia 2 lipca 1990 r. do dnia 31 marca 2002 r. był zatrudniony na stanowisku kierowcy, a od dnia 1 kwietnia 2002 r. do dnia 31 marca 2007 r. na stanowisku dozorca mienia. W dniu 16 lipca 2007 r. pracodawca wystawił ubezpieczonemu świadectwo wykonywania pracy w szczególnych warunkach, w którym zaświadczył, że M. B. był zatrudniony w (...) S.A. w W. w okresie od dnia 2 lipca 1990 r. do dnia 31 marca 2007 r. na stanowiskach kierowcy i dozorca mienia. Wskazano także, że w okresie od dnia 2 lipca 1990 r. do dnia 31 marca 2002r. stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał prace kierowcy, według wykazu A, Działu VIII pod poz. 2, a także wskazane w załączniku nr 1 do zarządzenia nr 16 Ministra Rolnictwa, Leśnictwa i Gospodarki Żywnościowej z dnia 31 marca 1988 r. w sprawie stanowisk pracy, na których są wykonywane prace w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (świadectwo wykonywania prac w szczególnych warunkach z dnia 16 lipca 2007 r. k. 12, dokumentacja osobowa załączona do akt organu rentowego).

W dniu 29 marca 2019 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych(...) Oddział w W. wydał decyzję o przyznaniu M. B. emerytury od dnia 27 marca 2019 r., tj. od dnia osiągnięcia wieku emerytalnego (decyzja z dnia 29 marca 2019 r., znak: (...) – nienumerowane karty tomu III a.r.).

Następnie w dniu 8 maja 2019 r. ubezpieczony złożył wniosek o ponowne obliczenie świadczenia emerytalnego wraz z rekompensatą z tytułu wykonywania pracy w warunkach szczególnych, do którego dołączył oświadczenie w sprawie braku dokumentów z lat 1975-1981 oraz zeznania świadków (wniosek z dnia 8 maja 2019 r. wraz z załącznikami - nienumerowane karty tomu III a.r.).

Zakład Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W., rozpoznając wskazany wniosek, wydał w dniu 29 maja 2019 r. decyzję znak: (...) w której odmówił przyznania na rzecz M. B. prawa do rekompensaty wskazując, że ubezpieczony nie udokumentował 15 lat pracy wykonywanej w szczególnych warunkach. Organ rentowy nie uwzględnił do stażu pracy w warunkach szczególnych okresu zatrudnienia w (...) S.A. w W. od dnia 2 lipca 1990 r. do dnia 31 marca 2002 r., ponieważ pracodawca w świadectwie wykonywania pracy w szczególnych warunkach z dnia 16 lipca 2007

r. nie wskazał punktu, w którym zostało określone stanowisko pracy zgodnie z powołanym zarządzeniem nr 16 Ministra Rolnictwa, Leśnictwa i Gospodarki Żywnościowej z dnia 31 marca 1988 r. Nie został także uwzględniony okres zatrudnienia w (...) Spółdzielni (...) od dnia 17 września 1975 r. do dnia 16 września 1981 r., ponieważ odwołujący nie załączył świadectwa wykonywania pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze sporządzonego zgodnie z zapisami rozporządzenia z 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. Organ rentowy nadmienił również, że załączone oświadczenie i zeznania świadków nie stanowią środków dowodowych w sprawie o rekompensatę (decyzja z dnia 29 maja 2019 r., znak: END/25/045176001 – nienumerowana karta tomu III a.r.).

W dniu 25 czerwca 2019 r. M. B. złożył odwołanie od decyzji organu rentowego z dnia 29 maja 2019 r. w przedmiocie odmowy prawa do rekompensaty (odwołanie z dnia 25 czerwca 2019 r. k. 4 a.s.).

Postanowieniem z dnia 5 maja 2020 r. Sąd Okręgowy (...)Pracy i Ubezpieczeń Społecznych dopuścił dowód z opinii biegłego specjalisty ds. bhp celem ustalenia, czy praca wykonywana przez odwołującego w (...) Oddziale w N. w okresie od dnia 17 września 1975 r. do dnia 16 września 1981 r. wykonywana była w warunkach szczególnych, uregulowanych w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze oraz w innych rozporządzeniach Rady Ministrów dotyczących I kategorii zatrudnienia i zarządzeniach właściwych ministrów (postanowienie z dnia 5 maja 2020 r. k. 58 a.s.).

W opinii z dnia 3 czerwca 2020 r. biegła sądowa z zakresu bhp M. M. wskazała, że dopiero z dniem 1 marca 1978 r. odwołujący został kierowcą samochodu ciężarowego o dopuszczalnej masie całkowitej powyżej 3,5 tony. Na podstawie analizy całej dostępnej dokumentacji osobowej z okresu zatrudnienia w latach 1975-1981, biegła uznała, że praca wykonywana przez odwołującego w (...) Oddziale w N. w okresie od dnia 1 marca 1978 r. do dnia 16 września 1981 r. była wykonywana w warunkach szczególnych w rozumieniu rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (opinia biegłej sądowej z zakresu (...) z dnia 3 czerwca 2020 r. k. 75-81 a.s.). Do powyższej opinii żadna ze stron nie zgłosiła zastrzeżeń (pismo procesowe z dnia 1 lipca 2020 r. k. 87-90, pismo procesowe z dnia 9 lipca 2020 r. k. 94-95 a.s.).

Sąd Okręgowy ustalił powyższy stan faktyczny na podstawie zgromadzonych w toku postępowania dowodów obejmujących wymienione dokumenty, zeznania świadków i dowód z przesłuchania ubezpieczonego. Wskazane dokumenty zostały sporządzone przez uprawnione podmioty w zakresie ich kompetencji, nie były kwestionowane przez strony, a i Sąd nie znalazł podstaw, aby czynić to z urzędu.

Zeznania świadków E. S. oraz J. C., Sąd ocenił jako w pełni wiarygodne. Świadkowi znali ubezpieczonego, pracowali z nim w tym samym zakładzie pracy oraz na tym samych stanowiskach pracy kierowców, początkowo samochodów dostawczych, a następnie pojazdów ciężarowych. W związku z powyższym Sąd dał wiarę ich zeznaniom w zakresie specyfiki wykonywanej pracy na ww. stanowisku pracy, jak również rodzaju czynności, jakie realizował ubezpieczony. Świadkowie wskazali również, że w latach 1975-1978 ubezpieczony był kierowcą samochodu dostawczego marki Ż. i dopiero po uzyskaniu stosownych uprawnień w marcu 1978 r. został kierowcą samochodu ciężarowego marki J. o ładowności powyżej 18 ton z wywrotką. Sąd miał na uwadze, że treść zeznań świadków i odwołującego była zbieżna ze sobą oraz z załączoną do akt sprawy dokumentacją osobową ubezpieczonego, w tym z kartą przeszerogowania z dnia 1 marca 1978 r. z której wynika, że od tej daty odwołujący został kierowcą samochodu ciężarowego o dopuszczalnej masie całkowitej przekraczającej 3,5 tony i otrzymał z tego tytułu dodatek w wysokości 2,5 zł za rodzaj prowadzonego pojazdu. Sąd Okręgowy dał również wiarę zeznaniom ubezpieczonego odnośnie przebiegu jego zatrudnienia w (...) Oddziale w N. w latach 1975-1981, jak również w zakresie rodzaju i charakteru wykonywanej przez niego pracy. Zeznania ubezpieczonego znalazły również potwierdzenie w zeznaniach świadków, a także w zgromadzonej w aktach sprawy dokumentacji.

Ponadto Sąd Okręgowy oparł się na opinii biegłej sądowej z zakresu (...) z dnia 3 czerwca 2020 r. Odnosząc się do sporządzonej w sprawie opinii biegłej, Sąd uznał ją za przekonującą, rzeczową i merytorycznie uzasadnioną. Sąd wziął

pod uwagę fakt, że opinia ta uwzględnia i odnosi się do rzeczywistego charakteru pracy odwołującego w spornym okresie czasu i wykonywanych przez niego obowiązków, co biegła szczegółowo omówiła. W przedmiotowej opinii, biegła wskazała także, dlaczego uznała, że całego okresu zatrudnienia ubezpieczonego w (...) Spółdzielni (...) nie można uznać za pracę wykonywaną w szczególnych warunkach, co było związane z nabyciem przez odwołującego uprawnień do kierowania pojazdami ciężarowymi powyżej 3,5 tony od dnia 1 marca 1978 r. Powyższe wnioski są zgodne z pozostałym zgromadzonym w sprawie materiałem dowodowym. W ocenie Sądu opinia z dnia 3 czerwca 2020 r. została sporządzona fachowo i rzetelnie, przy uwzględnieniu wiadomości specjalnych posiadanych przez biegłą, a zatem brak było podstaw do jej zakwestionowania. Opinia ta jest jasna, pełna i odpowiada na tezę zawartą w postanowieniu dowodowym. Sąd uznał również przedstawione przez biegłą argumenty i wnioski za spójne, jednoznaczne oraz odnoszące się w sposób wnikliwy do spornych kwestii niniejszego postępowania. Opinia ta jest również zgodna z pozostałym zgromadzonym materiałem dowodowym, a w szczególności z dokumentacją zgromadzoną w aktach osobowych odwołującego.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Odwołanie M. B. od decyzji organu rentowego z dnia 29 maja 2019 r., znak: (...) jest niezasadne i jako takie podlega oddaleniu.

Na wstępie należy zważyć, że zgodnie z art. 148¹ § 1 k.p.c. sąd może rozpoznać sprawę na posiedzeniu niejawnym, gdy pozwany uznał powództwo lub gdy po złożeniu przez strony pism procesowych i dokumentów, w tym również po wniesieniu zarzutów lub sprzeciwu od nakazu zapłaty albo sprzeciwu od wyroku zaocznego, sąd uzna – mając na względzie całokształt przytoczonych twierdzeń i zgłoszonych wniosków dowodowych – że przeprowadzenie rozprawy nie jest konieczne. Analizując treść złożonych przez strony i zgromadzonych w aktach rentowych dokumentów, Sąd uznał, że okoliczności faktyczne nie były w sprawie sporne. Spór nie dotyczył faktów, lecz prawa. Ponadto strony nie wnosiły o przeprowadzenie rozprawy. W tych okolicznościach Sąd na podstawie art. 148¹ § 1 k.p.c. uznał, że przeprowadzenie rozprawy nie jest konieczne, co w konsekwencji pozwoliło na rozpoznanie sprawy na posiedzeniu niejawnym.

Regulacja dotycząca prawa do rekompensaty z tytułu zatrudnienia w warunkach szczególnych, o którą ubiegał się M. B., została wprowadzona do ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (tekst jednolity Dz. U. z 2018 r., poz. 1924). Art. 2 pkt 5 tej ustawy zawiera definicję rekompensaty rozumianej jako odszkodowanie za utratę możliwości nabycia prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze dla osób, które nie nabeżdą prawa do emerytury pomostowej. Z kolei warunki jej przyznawania oraz sposób jej obliczenia wskazują art. 21 – 23 zamieszczone w rozdziale III (...). Art. 23 stanowi, że ustalenie rekompensaty następuje na wniosek ubezpieczonego o emeryturę oraz, że przyznawana jest ona w formie dodatku do kapitału początkowego, o którym mowa w przepisach art. 173 i art. 174 ustawy o emeryturach i rentach z FUS. W art. 21 ust. 1 ustawy wskazano natomiast, że rekompensata przysługuje ubezpieczonemu, jeżeli ma okres pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS, wynoszący co najmniej 15 lat. Z art. 21 ust. 2 ustawy wynika zaś, że rekompensata nie przysługuje osobie, która nabyła prawo do emerytury na podstawie przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

Celem rekompensaty, o której mowa w cytowanych przepisach, podobnie jak i emerytury pomostowej, jest łagodzenie skutków utraty możliwości przejścia na emeryturę przed osiągnięciem wieku emerytalnego przez pracowników zatrudnionych przy pracach w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. W przypadku rekompensaty realizacja tego celu polega jednak nie na stworzeniu możliwości wcześniejszego zakończenia aktywności zawodowej, lecz na odpowiednim zwiększeniu podstawy wymiaru emerytury z FUS, do której osoba uprawniona nabyła prawo po osiągnięciu powszechnego wieku emerytalnego.

Wskazywane art. 2 pkt 5 i art. 21 ust. 1 ustawy o emeryturach pomostowych formułują dwie zasadnicze przesłanki nabycia prawa do rekompensaty: 1) nienabycie prawa do emerytury pomostowej oraz 2) osiągnięcie okresu pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze w rozumieniu ustawy o emeryturach i rentach z FUS

wynoszącego co najmniej 15 lat. Z kolei w art. 21 ust. 2 tej ustawy została zawarta przesłanka negatywna, którą stanowi nabycie prawa do emerytury na podstawie przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Może ona budzić wątpliwości, gdyż literalna wykładnia tego wyrwanego z kontekstu normatywnego przepisu może prowadzić do wniosku, że prawo do rekompensaty przysługuje wyłącznie tym osobom, które nie nabyły prawa do jakiegokolwiek emerytury z FUS. Do prawidłowej interpretacji tego przepisu konieczne jest jednak zastosowanie wykładni systemowej, która prowadzi do przepisu art. 23 ustawy o emeryturach pomostowych, zgodnie z którym rekompensata przyznawana jest w formie dodatku do kapitału początkowego. Z kolei z art. 173 ust. 1 ustawy emerytalnej wynika, że kapitał początkowy ustala się dla ubezpieczonych urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 r., za których były opłacane składki na ubezpieczenie społeczne przed dniem 1 stycznia 1999 r. W tych okolicznościach warunek sformułowany w art. 21 ust. 1 ustawy o emeryturach pomostowych należy rozumieć w taki sposób, że rekompensata jest adresowana wyłącznie do ubezpieczonych objętych systemem emerytalnym zdefiniowanej składki, którzy przed osiągnięciem podstawowego wieku emerytalnego nie nabyli prawa do emerytury z FUS w obniżonym wieku emerytalnym z uwagi na prace w warunkach szczególnych, obliczanej według formuły zdefiniowanego świadczenia. Nabycie prawa do takiego tylko świadczenia stanowi przesłankę negatywną przyznania prawa do rekompensaty. Natomiast nabycie prawa do emerytury na zasadach ogólnych nie wpływa w żaden sposób na uprawnienia do rekompensaty (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 5 maja 2017r., III AUa 2047/16, wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 14 grudnia 2015r., III AUa 1070/15, wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 22 września 2017r., III AUa 529/16).

Przenosząc powyższe rozważania na grunt rozpatrywanej sprawy należy wskazać, że nie zachodzi negatywna przesłanka przyznania M. B. prawa do rekompensaty. Ubezpieczony nie miał przyznanego prawa do wcześniejszej emerytury z uwagi na pracę w warunkach szczególnych. Decyzją z dnia 29 marca 2019 r. przyznano mu prawo do emerytury w powszechnym wieku emerytalnym.

Wobec powyższego, celem ustalenia, czy ubezpieczonemu przysługuje prawo do rekompensaty należało zbadać spełnienie przesłanek pozytywnych, o których była mowa. Analiza cytowanych przepisów ustawy o emeryturach pomostowych, prowadzi do wniosku, że prawo do rekompensaty mają osoby urodzone po 1948 r., które przed 1 stycznia 2009 r. wykonywały przez co najmniej 15 lat prace w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu art. 32 i 33 ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Podobnie jak przy ustalaniu tego okresu na potrzeby przyznania emerytury w niższym wieku emerytalnym, tak przy ustalaniu prawa do rekompensaty będą uwzględnione tylko okresy, w których praca była wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy.

Zdaniem Sądu, M. B. nie spełnił jednak wszystkich przesłanek pozytywnych koniecznych do tego, aby uzyskać prawo do rekompensaty z tytułu pracy w warunkach szczególnych. Ubezpieczony nie legitymuje się bowiem okresem 15 lat pracy w warunkach szczególnych, przypadającym przed 1 stycznia 2009 r.

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. z 1983r., Nr 8, poz. 43) – zwane dalej rozporządzeniem w sprawie wieku emerytalnego, do którego należy się odwołać na podstawie art. 32 ust. 4 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, wskazuje w § 2 ust. 1, że okresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu są okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy.

W przypadku ubezpieczonego, któremu ZUS zakwestionował posiadanie co najmniej 15 lat pracy w warunkach szczególnych, należało uwzględnić okres zatrudnienia od dnia 1 marca 1978 r. do dnia 16 września 1981 r. w (...) Oddziale w N.. Według organu rentowego okresu tego nie można było zaliczyć z uwagi na to, że pracodawca nie wystawił ubezpieczonemu świadectwa wykonywania pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. Odnosząc się do wskazanej okoliczności należy podnieść, że w sprawie o prawo do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym z uwagi na wykonywanie pracy w szczególnych warunkach – analogicznie w sprawie o prawo do rekompensaty - należy ustalić faktyczny rodzaj i zakres powierzonych do wykonywania obowiązków pracowniczych i to one podlegają każdorazowo ocenie, a nie rodzaj stanowiska, jaki w dokumentach podał pracodawca bez powołania się na konkretne zarządzenie resortowe. Ponadto, choć wykonywanie pracy w szczególnych warunkach

lub w szczególnym charakterze powinno być stwierdzone przez pracodawcę w świadectwie wykonywania pracy w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze lub w świadectwie pracy (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 15 grudnia 1997 roku, II UKN 417/97 oraz wyrok Sądu Najwyższego z dnia 21 listopada 2001 roku, II UKN 598/00), to dokumenty te podlegają każdorazowo weryfikacji. Wynika to z tego, że są to dokumenty prywatne w rozumieniu art. 245 k.p.c. i nie stanowią dowodu tego co zostało w nim odnotowane. Taki walor mają wyłącznie dokumenty urzędowe, do których w myśl stosowanego a contrario art. 244 § 1 k.p.c. nie zalicza się świadectwa pracy, skoro nie zostało sporządzone przez organy władzy publicznej ani inne organy państwowe (wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 17 grudnia 2013r., III AUa 783/13). To zatem oznacza, że nawet jeśli pracodawca ww. dokument pracownikowi wystawił, to i tak podlega on kontroli ZUS i Sądu i nie oznacza automatycznie, że praca w danym okresie była wykonywana w warunkach szczególnych. Z drugiej zaś strony, brak takiego dokumentu bądź jego wadliwości formalne nie przesądzają o tym, że praca nie była wykonywana w warunkach szczególnych. Kwestia ta każdorazowo podlega badaniu przy uwzględnieniu tego, jakie czynności i rodzaj prac faktycznie wykonywał wnioskodawca i co ważne, w razie wszczęcia postępowania sądowego, toczącego się wskutek odwołania ubezpieczonego od odmownej decyzji organu rentowego w sprawie przyznania uprawnień do emerytury w wieku obniżonym (także w sprawie o rekompensatę), dopuszczalne jest przeprowadzanie wszelkich dowodów dla wykazania okoliczności, mających wpływ na prawo do świadczenia. Wynika to z tego, że w postępowaniu przed sądami pracy i ubezpieczeń społecznych okoliczności mające wpływ na prawo do świadczeń lub ich wysokość mogą być udowodniane wszelkimi środkami dowodowymi, przewidzianymi w kodeksie postępowania cywilnego, a nie tylko i wyłącznie świadectwem pracy w warunkach szczególnych.

W niniejszej sprawie z przeprowadzonych przez Sąd dowodów jednoznacznie wynika, że M. B. w okresie od dnia 1 marca 1978 r. do dnia 16 września 1981 r. pracował na stanowisku kierowcy samochodu ciężarowego o masie całkowitej powyżej 3,5 tony. Od dnia 1 marca 1978 r. odwołujący nabył uprawnienia do kierowania tego rodzaju pojazdami i od ww. daty do jego obowiązków należało prowadzenie samochodu ciężarowego marki J. o ładowności powyżej 18 ton z wywrotką. W okresie letnim, kierując ww. pojazdem, przewoził piasek, a także owoce i warzywa na trasie W.-D. przez T. i L.. Dostawy zabierał natomiast z Z. i przewoży te miały miejsce w okresie od czerwca do września każdego roku. Warzywa i owoce były przewożone przeważnie z punktu skupu do przetwórnicy i winiarni. W pozostałych miesiącach woził piasek, węgiel oraz wapno i cegły, które rozładowywał. Ponadto w okresie zimowym woził również mrożonki oraz jabłka do przetwórnicy, które następnie były składowane w magazynie. Przewoził także płyty betonowe oraz worki z ziemniakami. W okresie od dnia 1 marca 1978 r., aż do rozwiązania stosunku pracy, tj. do dnia 16 września 1981 r. ubezpieczony zajmował się wyłącznie kierowaniem pojazdem ciężarowym marki J. i nie obsługiwał pojazdów dostawczych. Obowiązki te wykonywał stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, tj. przez 8 godzin dziennie. Powyższe potwierdzili świadkowie E. S. oraz J. C., którzy pracowali wraz z ubezpieczonym w tym samym zakładzie pracy na analogicznych stanowiskach. W związku z tym nie ulega wątpliwości, że wskazane osoby dysponowały wiedzą na temat pracy M. B. i z ich spójnej oraz logicznej relacji wynika taki zakres obowiązków, jaki Sąd ustalił.

Praca, o której mowa, może zostać zakwalifikowana jako odpowiadająca pozycji 2 (Prace kierowców samochodów ciężarowych o dopuszczalnym ciężarze całkowitym powyżej 3,5 tony) Działu VIII (W transporcie i łączności) Wykazu A stanowiącego załącznik do rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r. Wymieniono tam m.in. pracę kierowców samochodów ciężarowych o dopuszczalnym ciężarze całkowitym powyżej 3,5 tony, a taką pracę ubezpieczony niewątpliwie wykonywał w okresie od dnia 1 marca 1978 r., aż do rozwiązania stosunku pracy, tj. do dnia 16 września 1981 r. Jak wskazano, taki rodzaj i charakter pracy ubezpieczonego znajduje potwierdzenie przede wszystkim w zeznaniach świadków, którzy pracowali wraz z ubezpieczonym w tym samym zakładzie pracy, jak również w dokumentacji osobowej załączonej do akt sprawy. Ten okres zatrudnienia podlegał zatem uwzględnieniu do stażu pracy odwołującego w warunkach szczególnych.

Odnosząc się natomiast do okresu zatrudnienia od dnia 2 lipca 1990 r. do dnia 31 marca 2002 r. w (...) S.A. w W. na stanowisku kierowcy samochodowego, Sąd miał na uwadze, że z dokumentacji osobowej załączonej do akt sprawy, nie wynika charakter pracy odwołującego, w tym okoliczność jakiego rodzaju pojazdy prowadził on, wykonując pracę na ww. stanowisku. Odwołujący w powyższym zakresie nie przedstawił żadnej dodatkowej dokumentacji, jak również

nie zawnioskował o przeprowadzenie dowodu z zeznań świadków, którzy potwierdziliby rodzaj wykonywanej przez niego pracy. Okoliczności tej nie potwierdza także treść świadectwa pracy z dnia 16 lipca 2007 r. wystawionego przez (...) S.A. w W., w którym pracodawca nie określił punktu, w którym wskazane zostało stanowisko pracy zgodnie z zarządzeniem z dnia 31 marca 1988 r. Ministerstwa Rolnictwa, Leśnictwa i Gospodarki Żywnościowej. W tym miejscu należy zaakcentować, że w sprawie, której przedmiotem jest prawo do świadczenia z tytułu pracy w warunkach szczególnych wymaga się dowodów niebudzących wątpliwości, potwierdzających, bądź uprawdopodobniających w stopniu graniczącym z pewnością, nie tylko fakt zatrudnienia, lecz także pozostałe okoliczności związane ze świadczeniem pracy. Nie jest zatem wystarczająca analiza umowy o pracę bądź świadectwa pracy, w tym także w warunkach szczególnych. Wszystkie bowiem dowody na okoliczność pracy w warunkach szczególnych i jej wymiaru podlegają wzajemnej weryfikacji pod względem spójności i zgodności z rzeczywistością. Wynika to bowiem wprost z przepisów ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych.

W zakresie powołanych okoliczności Sąd Okręgowy uznał jako niemiarodajny dowód w postaci świadectwa pracy w szczególnych warunkach z dnia 16 lipca 2007 r. Dla oceny, czy ubezpieczony istotnie pracował w szczególnych warunkach nie miała oczywiście istotnego znaczenia nazwa zajmowanego przez niego stanowiska, tylko rodzaj powierzonej i faktycznie wykonywanej pracy. Niewystarczającym jest przy tym poprzestanie na analizie świadectwa pracy, skoro jest to tylko dokument prywatny i podlega weryfikacji pod względem autentyczności, ale i zgodności z rzeczywistością, innymi słowy to, czy istotnie ubezpieczony wykonywał wskazane w nim prace, a nadto w jakim wymiarze czasowym i czy w tym okresie wykonywał jeszcze inne obowiązki (zadania), należy zawsze ustalać w oparciu o całość materiału dowodowego, a nie tylko pojedynczego dokumentu. W rozpatrywanej sprawie tym bardziej budzi to wątpliwości, że nie określając punktu, w którym wskazane zostało stanowisko pracy, pracodawca nie wskazał właściwie rodzaju wykonywanych przez niego obowiązków, a także typu pojazdu, który był przez niego obsługiwany. Stąd też nie wiadomo, czy odwołujący był kierowcą pojazdu ciężarowego o dopuszczalnej masie całkowitej powyżej 3,5 tony. Należy dodać, że świadectwa wykonywania pracy w szczególnych warunkach nie są dokumentami urzędowymi w rozumieniu art. 244 § 1 i 2 k.p.c., gdyż pracodawca nie jest organem państwowym ani organem wykonującym zadania z zakresu administracji państwowej. Tylko dokumenty wystawione przez te organy stanowią dowód tego, co zostało w nich urzędowo zaświadczone. Natomiast świadectwo pracy (w szczególnych warunkach) traktuje się w postępowaniu sądowym jako dokument prywatny w rozumieniu art. 245 k.p.c., który stanowi dowód tego, że osoba, która go podpisała, złożyła oświadczenie zawarte w tym dokumencie (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 czerwca 2009 r., sygn. I UK 24/09). Okoliczność zatem wystawienia takiego dokumentu nie wprowadza ani określonego domniemania prawnego, ani też nie zastępuje powinności dowodzenia, że ubezpieczony rzeczywiście wykonywał prace kwalifikowane do prac w szczególnych warunkach.

Pracownik ubiegający się o prawo do rekompensaty, czy o prawo do emerytury w obniżonym wieku w związku z pracą w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze powinien wykazać, że przez okres co najmniej 15 lat wykonywał pracę zaliczaną do prac o szczególnym charakterze lub w szczególnych warunkach, ujętą w wykazie stanowiącym załącznik do rozporządzenia z 7 lutego 1983 r. Ponadto powinien wykazać, że pracował stale i pełnym wymiarze czasu pracy. Ma to być bowiem praca wykonywana stale (codziennie) i w pełnym wymiarze czasu pracy (przez 8 godzin dziennie po 6 dni w tygodniu i przeciętnie po 46 godzin tygodniowo, jeżeli wtedy taki obowiązywał wymiar czasu pracy) w warunkach pozwalających na uznanie jej za jeden z rodzajów pracy wymienionych w wykazie stanowiącym załącznik do rozporządzenia z 1983 r. (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 14 września 2007 r., III UK 27/07, z dnia 19 września 2007 r., III UK 38/07, z dnia 6 grudnia 2007 r., III UK 66/07, z dnia 22 stycznia 2008 r., I UK 210/07 i z dnia 24 marca 2009 r., I PK 194/08). Odwołujący nie sprosttał powyższemu obowiązkowi, a to na nim w tym zakresie spoczywał ciężar dowodu zgodnie z treścią art. 6 k.c.

Z powyższych względów, Sąd Okręgowy uznał, że okres zatrudnienia odwołującego od dnia 2 lipca 1990 r. do dnia 31 marca 2002 r. w (...) S.A. w W. na stanowisku kierowcy samochodowego, jako nieudowodniony, nie może zostać zakwalifikowany jako okres wykonywania pracy w warunkach szczególnych. Z kolei okres zatrudnienia od 1 marca 1987 r. do 16 września 1981 r. jako okres pracy wykonywanej w szczególnych warunkach, nie jest na tyle długi, aby

przyjąć, że M. B. legitymuje się okresem pracy w warunkach szczególnych w wymiarze, co najmniej 15 lat, a więc, że osiągnął minimalny próg, o którym mowa w art. 21 ust. 1 ustawy o emeryturach pomostowych.

W tych okolicznościach należało stwierdzić, że ubezpieczony nie spełnia wszystkich przesłanek do uzyskania dochodzonego od organu rentowego prawa do rekompensaty. W konsekwencji odwołanie podlegało oddaleniu na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c.